

Fél évvel a II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás után festőink, szobrászaink és grafikusaink újból a dolgozóik elé járultak, hogy bemutassák új alkotásaikat. A Műcsarnok termeiben négyszázötven műtárgy látható. A kiállított művek betekintést engednek azokba a problémákba, melyek képzőművészeinket foglalkoztatják, s amelyeknek megoldása a további fejlődés szempontjából nélkülözhetetlen.

Képzőművészeink a minőségi változás periódusában él, kötelességei egyre emelkedettebb megnyilatkozásokra serkentik művelőit. De ugyanakkor nehézségei is nőnek, hiszen a feladatok szépsége a szükséges erőfeszítéseket is fokozni kényszeríti. A Tavaszai Tárlat ezt a munkaközi állapotot mutatja, amikor még nem annyira a kész műveken, inkább csak a szándékon, az előkészület felelősségén mérhető le a fejlődés. A kiállítás anyagának gerincét a különféle pályázatok tervei, díjnyertes vázlatok alkotják, olyan teljesítmények, melyek monumentális

megoldásokra éppen úgy, mint a politikai küzdelmekre felkészültek minősítik a magyar képzőművészetet.

Különösen a Hunyadi- és a Kossuth-szobor pályázat volt képzőművészeink emlékeztető eseménye az elmúlt esztendőben. Mintegy százharminc pályamű érkezett be a bírálóbizottság elé, köztük nagy számban műalkotásértékű minták. A törökverő hadvezér emlékművénel főleg a lovasábrázolás esélyei ihlették meg szobrászaikat, Kossuthénál a sok mellékalkalakkal hangsúlyozható reprezentatív ünnepélyesség. A húsz díjazott terv most a Tavaszai Tárlaton felmérhetővé teszi szobrászatunk felkészültségét még a ritkábban előforduló hatalmas megbízásokra is. Tavaly majdnem hetven képzőművésztünk mozgósította a földalatti vasút Népstadion állomásának művészi kiképzésére kiírt meghívásos pályázat. A mozaikokra, freskókra, domborművekre, egy- és többalakos körplasztikára vonatkozó nem vetélkedés sokoldalú alkotói találmányságot váltott ki a résztvevők közül.

Néhány díjnyertes szobor ebből a próbatételből is izeltőt nyújt. Az idei télen képzőművészeink legaktívabbjai a magyar-szovjet barátság képi és plasztikai megfogalmazásán dolgoztak. A Magyar-Szovjet Társaság pályázatára készülődben megpróbálták megörökíteni azokat a motívumokat, melyek felszabadítóinkhoz fűződő hálánkat és szeretetünket, a Szovjetunió szüntelen segítségét érzékeltetik. A tizennyolc különített mű szintén megtekinthető. Komoly vizsgát jelent képzőművészeinknek a moszkvai magyar mezőgazdasági pavillon művészi kiképzése. Tizennégy hatalmas falképzet és tíz másfélszeres-életnagyságú szobrot fognak elhelyezni falain, de a ke-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztalvozás

708

Szerző:

Pozay Ö. Siro

Cím:

A TAVASZI TÁRLAT

Hely:

Műcsarnok

Idő:

1952

Személy:

Helyszám:

Forrás:

Trodalmi híradás

1952. V. 22.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

rámikusoknak és gobelinszővőknek is sok munkájuk lesz a díszítésével. A falképek vázlatai, a szobrok teljes-nagyságú gipszmintái a Műcsarnokban ezúttal szintén tanulmányozhatók. A Tavaszai Tárlat további erőssége sportpályázat anyagát, mely a harmadik mozgás gazdag változatainak kiaknázásából jött létre. Az egyes sportágak jelképes figurái és sajátos mozdulatai a vonalak és felületek összhangjában, az emberi test szépségében dús választékokat biztosítottak képzőművészeinknek. S ugyanakkor módot adtak nekik a sportmozgalom eszméi céljainak kifejezésére, arra, hogy dolgozóink miként készülnek fel a munkára és a harcra. Néhány kiállított mellszobor azt is megmutatja a tárlaton, hogy a Fővárosi Tanács milyen művész- és tudósportrékkal fogja díszíteni az egyik városligeti sétányt, milyen formában személtették meg szobrászaink nemzetj kultúránk nagyjait?

Az elmúlt év különféle pályázatainak, megbízásainak termése mellett számos olyan képzet és szobrot is kiállított a rendezőbizottság, amely képzőművészeink folyamatos munkájáról, állandó tanulmányairól, a helyes alkotómódszer kialakításának kísérleteiről tudósít. Elsősorban a szobrászat és a grafika terén érkezett be a tárlatra sok ilyen műhelymunka, amely a szakmai nehézségek tisztázására készült, az élethű ábrázolás gyakorlatában keletkezett. De hiábavaló lenne képzőművészeink minden igyekeztete a pontos megjelenítés el-

sajátítására, ha készülés közben már nem gondolnának az eszmei indítékok kidolgozására. A fölünyes rajztudás és a csálhatatlan mintázókészség is csak értelmetlen állóképeket, céltalan tökélyeket produkál, ha már próba közben nem vezet valamilyen erkölcsi-politikai elképzelés, s ha a tanulás vágát nem fűti forradalmi vágy a haladás érdekében. Képzőművészeink kinőttek a szakmai gyakorlatozás öncéjú korlátai közül, rajzaikon, festményeiken, szobraikon új társadalmunk új embe-reit ábrázolják, nagy történelmi átalakulásunk jellemző helyzeteivel próbálkoznak. Sztahánovista kömüvest, kitüntetett örmestert, kedves kéményseprőnt, büszke éltanulót, mosolygós folyamórt, elszánt partizánt, vidám traktoristát idéznek még tanulmányfejek formájában is. A tájban szivesen jelzik a szocialista munka létesítményeit, a táblásgazdálkodás nagy feltjait, a messziről látható új ipartelepeket. S ha néhány figura össze-gyűlik egy képfelületen, már azok is valamely termelési folyamatot szemé-lyesítenek meg, de legalább is a csoportos tanulást, a tapasztalatcserét képviselik. Festőink, szobrászaink, grafikusaink mindinkább megszokják a környezetüket, a világot a közösség, a nép szemével nézni, a jelen és a jövő távlatából látni.

A Tavaszai Tárlat, éppen azért, mert kiállított tárgyai képző-művészeinket menelközben, részlet-tanulmányok, vázlatok, tervek, pályavá-ló lenne képzőművészeink minden igyekeztete a pontos megjelenítés el-

nem kelt egységes benyomást. Pedig a fejlődés iránya kétségtelenül egy-öntetű, a szocialista realizmus felé vezet. Inkább a tervszerűség hiánya magyarázza ezt a minőségi és jellegbeli egyenetlenséget. Az, hogy képzőművészeink még nem arányosítják maguk között elég körültekintően a tennivalókat, nem jelölték meg fontossági sorrendet se az önképzésben, se a fel-dolgozandó témakörben. Erdemes az esetlegességre, véletlenszerű ingado-zásra egy összehasonlító példát föl-említeni. Három jóképességű művé-szünk is foglalkozott nagyobb méretű alkotásokban a 1919-es Tanácsköztár-saság dicsőséges történetével. Olcsai Kiss Zoltán kétméteres szobrot alkot-tott „Rákosi elvtárs 1919-ben” cím-mel, a Kossuth-díjas Bence László ötnyegyzetméteres festményt „Rákosi elvtárs beszél 1919-ben a Vérmezőn”, a Munkácsy-díjas Bán Béla három-nyegyzetméteres olajképet „Lenin és Szamuely” címen. A három nagy-igényű munka közül csupán a leg-kisebb alkotói tekintéllyel rendelkező Olcsai Kiss Zoltán műve elfogadható, éppen, mert helyes eszmei szempont-akat tűzött maga elé. Rákosi elvtársat a proletárforradalom hős parancsno-kaként úgy ábrázolta, hogy alakjában, harcos ellökétségében hazánk mai szocialista építésének vezérért is jelle-mezte. Bence László és Bán Béla ragaszkodtak a korabeli fényképdoku-mentumok által közvetített külsőségek-hez. Ezeket a történelmileg „hiteles” motívumokat, helyzeteket fejlett festői tudással ábrázolták, de mert a mai

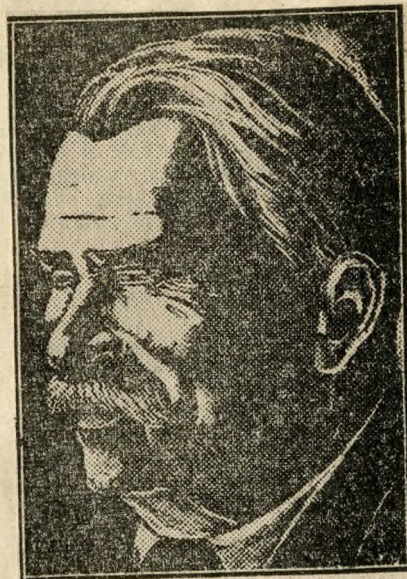

SZTAHANOVISTA KÖMÖVES ARCKEPE

Benedek Jenő festménye.

magyar dolgozó számára nem vonták le az elmúlt eseményekből az időszerű ideológiai következtetéseket, kompozícióik az összefüggésekből kiragadottan állítják a tárlatlátogatók elé a témát. Bencez László nem volt képes felidézni Rákosi elvtárs 1919-es működésének hatalmas tömegmozgósító hatását, Bán Béla nem tudta nyilvánvalóvá tenni Lenin és Szamuelyy találkozásának történelmi jelentőségét. A művek eltérő sikerét és értékét ezáltal nem a megjelenítés különbözősége szabja meg, hanem a téma megfelelő átélése, illetve félreértése. Az összehasonlítás tanulsága az egész Tavaszi Tárlatra vonatkozik. Képzőművészetünk ingadozásait, indokolatlan visszaeséseit az analitikus bírálat hathatósan csökkentheti. A mondanivaló és a megjelenítés folyamatos megjavítása kiküszöböli a súlyosabb tévedéseket, jobban kiérleli a művet, biztosítja az egyensúlyt a kép és szobor eszmei és formai elemei között. Ezáltal művészeink sok hiábavaló fáradságot takarítanak meg, s erőiket szinte veszteség nélkül fordíthatják a dolgozó tömegek öntudatosítására, az új valóság megismertetésére.

Pogány Ö. Gábor

MÓRICZ ZSIGMOND

G. Szabó Kálmán fametszete